

SŁOWO WSTĘPNE

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, powstały przed piętnastoma laty z połączenia Instytutu Badania Prawa Sądowego i Instytutu Problematyki Przeszłości, kontynuuje najlepsze tradycje naukowe i profil badawczy swoich poprzedników: analizy praktyki prokuratorskiej i orzecznictwa sądowego w sprawach karnych, cywilnych, rodzinnych, opiekuńczych oraz badania kryminologiczne, penitencjarne, prawnoporównawcze w zakresie szeroko rozumianego prawa cywilnego, karnego oraz funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

W ostatnich latach Instytut poszerzył jednak wydatnie zakres problematyki badawczej o prawo Wspólnot Europejskich. W konsekwencji został, między innymi, powołany zespół zajmujący się harmonizacją polskiego prawa ze standardami prawnymi Rady Europy oraz Unii Europejskiej.

Wyniki prowadzonych w IWS badań nad prawem europejskim i zgodności z nim prawa polskiego są publikowane w seriach: „Standardy Prawne Rady Europy” oraz „Prawo Wspólnot Europejskich a Prawo Polskie”. Dotychczas ukazało się kilkanaście tomów poświęconych zagadnieniom adaptacji poszczególnych dziedzin polskiego prawa (m.in. prawa karnego, cywilnego, gospodarczego, rodzinnego) do europejskich standardów normatywnych.

W Instytucie są również opracowywane różnego rodzaju analizy i opinie prawne (których odbiorcą — w pierwszej kolejności — jest Ministerstwo Sprawiedliwości), a także projekty raportów strony polskiej dla Rady Europy, Unii Europejskiej oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych (w szczególności z zakresu stanu przestępczości, jej zwalczania i zapobiegania oraz działalności wymiaru sprawiedliwości)¹.

¹ Instytut bierze, między innymi, udział w pracach Europejskiej Komisji ds. Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości Rady Europy (CEPEJ) oraz w przygotowywaniu kolejnych

Instytut bada też skuteczność środków prawnych stosowanych przez sądy w zakresie prawa: cywilnego, rodzinnego, karnego, karnego wykonawczego, pracy, a także stosunki prawne Rzeczypospolitej Polskiej z zagranicą oraz z Unią Europejską. Opracowania instytutowe bywają często prezentowane na forum międzynarodowym².

Część opracowań Instytutu, które mają charakter monograficzny, jest publikowana w formie książkowej (seria „zielona” — monografie z zakresu szeroko rozumianego prawa cywilnego; seria „czerwona” — monografie z zakresu prawa karnego i kryminologii).

Większość raportów IWS — w tym analizy praktyki prokuratorskiej i sądowej — powstaje na zlecenie lub z inspiracji poszczególnych jednostek organizacyjnych Ministerstwa Sprawiedliwości, kierowana jest wyłącznie do nich i nie jest w całości publikowana. Fragmenty takich opracowań (z reguły niewielkie, zważywszy na zwyczajowo przyjętą objętość artykułu) są niekiedy publikowane w różnych periodykach prawniczych. Najczęściej jednak nie są szerzej udostępniane. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy — po zakończeniu wydawania Zeszytów Naukowych Instytutu Badania Prawa Sądowego (ZN IBPS) — był brak odpowiedniego forum publikacyjnego.

Cel, problematyka oraz objętość wspomnianych opracowań IWS nie uzasadnia wprawdzie ich wydawania w formie odrębnych publikacji książkowych, zasługują one jednak na szersze upowszechnienie. Instytut jest bowiem jedyną placówką naukową w Polsce prowadzącą — w skali ogólnokrajowej — badania aktowe postępowań przygotowawczych i spraw sądowych. Ma znaczącą pozycję w zakresie badań kryminologicznych. W IWS analizuje się także, choć nieco rzadziej niż akta spraw sądowych bądź prokuratorskich, praktykę działania kuratorów sądowych i Rodzinnych Ośrodków Diagnostyczno-Konsultacyjnych. Instytut, gdy jest to uzasadnione tematem konkretnego badania, zasięga też opinii praktyków — nie tylko, co wydaje się oczywiste, prokurato-

serii paneuropejskich zestawień statystycznych odnoszących się do przestępczości i polityki kryminalnej („European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics”).

²Instytut jest, między innymi, członkiem międzynarodowego forum rządowych instytutów naukowych zajmujących się problematyką przestępczości i wymiaru sprawiedliwości, którego prace koordynuje amerykański National Institute of Justice, organ Departamentu Sprawiedliwości. Celem forum jest wymiana informacji z dziedziny przestępczości oraz funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, a także podejmowanie wspólnych przedsięwzięć badawczych.

rów i sędziów, ale także np. kuratorów sądowych, a nawet pracowników ośrodków adopcyjno-opiekuńczych.

I właśnie wyniki badań — zarówno aktowych, jak i ankietowych — będą dominowały w zapoczątkowanym niniejszym tomem nowym cyklu wydawniczym Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości „Prawo w Działaniu”.

Nie wykluczamy jednak komentowania na tych łamach projektów ustaw oraz — „precedensowych” lub przełomowych dla praktyki — orzeczeń sądów i trybunałów, a także zamieszczania opracowań o charakterze „dogmatycznym” i prawnoporównawczym, zwłaszcza jeżeli wypływające z nich oceny i wnioski są istotne z punktu widzenia doskonalenia praktyki.

Tematyka poszczególnych tomów będzie „cywilistyczna” lub „karno-kryminologiczna”. Zakładamy pewne odstępstwa od takiego podziału materiałów, gdy będzie to uzasadnione merytorycznie. Wiele zjawisk życia społecznego jest bowiem jednocześnie przedmiotem regulacji prawa cywilnego i karnego.

„Prawo w Działaniu” nie jest klasycznym periodykiem. Będzie się ukazywało w miarę gromadzenia materiałów odpowiadających profilowi serii. Pragniemy bowiem prezentować najnowsze opracowania powstałe w Instytucie. Przedstawiać będziemy także wyniki nieco starszych badań — jeżeli nie były dotychczas publikowane, a zachowały aktualność i wagę dla praktyki.

Redaktorem naukowym tomów o profilu cywilistycznym będzie Pani Profesor Elżbieta Holewińska-Łapińska, tomów karno-kryminologicznych zaś — niżej podpisany.

Dyrektor Instytutu
Wymiaru Sprawiedliwości
Prof. dr hab. Andrzej Siemaszko